

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6v. Uredništvo in upravnštvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/4 strani K 32, za 1/8 strani K 16, za 1/16 strani K 8, za 1/32 strani K 4, za 1/64 strani K 2, za 1/128 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 5.

V Ptuj v nedeljo dne 29. januarja 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani priloge in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Prvaško gospodarstvo v pravi luči.

Noben drugi slovenski politik ni znal toliko mandatov v svoji osebi združiti in ves svoj vpliv v svrhu ustanovitve slovenskih denarnih zavodov ter podjetij porabiti, kakor bivši ljubljanski župan Ivan Hribar. Hribar je deželni in državni poslanec, član trgovske zbornice, železniškega sveta, industrijskega sveta. Poleg tega je bil ljubljanski župan, katerega posla se je z vsemi kripti držal. Po svojem poklicu je Hribar zavarovalni agent ali, kakor se imenuje, zastopnik „Slavijs“. Kot tak je skušal pridobiti zveze s češkimi denarnimi zavodi v Pragi. Ena prvih ustanovitev te zveze je bila ljubljanska kreditna banka, katero je financirala češka „Živnostenska banka“. Potem so pričeli ustanovljati filijalke v Trstu, Splitu, Celovcu in hoteli so to tudi v Gradcu storiti, ali nakup hiše so Gradčani preprečili. Te filijalke kreditne banke so zopet iskale in našle zveze s posojilnicami. Ljubljanska mestna hranilnica, ki jo je tudi Hribarjeva stranka uresničila, je bila kmalu v tesni zvezi s kreditno banko. Na tej podlagi je hotel Hribar trgovstvo in obrtništvo vjeti in vpliv pri industriji pridobiti. Obenem se je tudi posestva razkoševalo; masne „kšefte“ je napravil Hribar s kakim prijateljem, manjše je pustil denarnim zavodom.

V ta namen so se tudi septemberski dogodki l. 1908 napravili. Boj kotiralo se je Nemce, jim pobilo šipe in pokradlo table ter naredilo „run“ na največji in najzanesljivejši denarni zavod „Kranjsko šparkaso“. Pod očmi vlade se je to ropu podobno postopanje godilo.

Šele razna potovanja Hribarja po Ruskem, njegov panslavizem, njegovo prijateljstvo za Srbe, njegov boj proti vojaštvu itd. je povzročilo, da cesar Hribarjevo izvolitev za župana ni več potrdil in da se je ljubljanski občinski zastop razpustil. S tem je Hribar izgubil vpliv na mestno in druge slovenske hranilnice. Tudi razne posojilnice so se odmaknile. In to je vzrok poloma Hribarjevih ustanov. Najprej je prišel polom „Agro-Merkurja“, ki je imel edino nalogo, Nemce bojkotirati. Kako velik je ta polom, dokazuje dejstvo, da je n. pr. neki E. Gmeyer v nevarnosti, da izgubi 100.000 kron. Polomu „Agro-Merkurja“ je sledil polom „Glavne slovenske posojilnice“ s primanjkljajem večih milijonov kron; ta polom spravi tudi vloge raznih slov. posojilnic v znesku 1 1/2 milijona v nevarnost.

Ti polomi v Hribarjevih denarnih zavodih se kažejo zdaj tudi že v njegovih obrtniških in industrijskih podjetjih. In to čuti tudi Koroška. Odkar je bila železnica čez Karavanke otvorena, se zanimajo prvaki zlasti za Rožno dolino; kajti pot iz Ljubljane v Celovec pelje skozi Rožno dolino. Tudi teče v Rožni dolini Drava, ki naj bi bila enkrat severna meja jugoslovanskega kraljestva.

Hribar je hotel svoj cilj na ta način doseči, da je skušal pridobiti vpliv v puškarski industriji. Radovljiški trgovec Fürsager mu je pomagal, ker ima njegov svak neko hčerko borovelskega puškarskega Petra Werniga za ženo. Wernigovo fabriko so s pomočjo slovenskih in čeških denarnih zavodov spremenili v družbo z omejenim jamstvom. Hoteli so novo fabriko z masinami in lastno močjo graditi. Ali to je doslej vse izostalo. Polom v prvaških blagajnah je prišel prekmalu. V zadnjem času primanjkuje celo sredstev, da bi se podjetje tako kakor doslej z ročnim delom nadaljevalo. V teh težavah obrnila se je Wernigova družba p. kr. na 18 večidel nemških denarnih zavodov in je prosila za kredit. Povsod so kredit odrekli. Zato so nagovorili zdaj judovske pisarje, da jih za denar po listih hvalijo... V teh slavispevih se čuje, da je to prvaško podjetje „največje“ in „brez konkurence“. To je laž! Nekdaj Wernigova delavnica je postala veliko slabša, odkar so jo Slovenci v roke dobili. Izdeluje vedno le čeno blago za Balkan; specialne mašine so ji neznane; boljši delavci so jo že zapustili in šli v delo knemškim firmam Markus Ogriš (največja fabrika pušk v Borovljah), A. Antonitsch (c. k. dvorni life-rar), J. Hambrusch, J. Sigott, J. Schaschl-Ontschar. Wernigovemu podjetju je torej le še pot odprta, ki so jo nastopili „Agro-Merkur“ in „Glavna slovenska posojilnica“.

Tako sledi polom za polomom v brezvestnem prvaškem gospodarstvu!

Politični pregled.

Čez 100 milijonov več za armado in mornarico. Te dni se je delegacijam proračun armade predložil. Vkljub temu, da še ni popolnoma jasno sestavljen in so nekatere zahteve še skrite, se lahko že danes trdi, da zahteva vlada od avstrijskih narodov čez 100 milijonov kron več za armado in mornarico. To je v teh grozovitih časih splošne draginje tako neobprijemljiva zahteva, da se tudi največji patriotje za glavo prijemajo... Posamezne številke tega proračuna so sledeče: Potrebščine za armado obsegajo v normalnem proračunu 354.244.277 K (to je za čez 27 1/2 milijona več kakor lani), izredne potrebščine pa znašajo 5.286.140 K (za čez 4 1/4 milijona več kakor lani); nadalje izredne vojaške zahteve za Bozno in Hercegovino 12.704.600 (za skoraj 4 1/4 milijona več). Vse skupaj torej 372.235.017 K (za 27 1/2 milijona več!) Poleg tega se zahteva še izredne potrebščine v znesku 20 milijonov, nadalje 4 milijone za poljsko artiljerijo. Vse to pa je le nekaki „trod“ za reformo armade in pridejo poleg tega k temu še zahteve za vojno mornarico. Skrajni čas bi bil, da bi država pod pritiskom pametnih poslancev spremenila svojo gospodarsko politiko: Drugače se mora ljudstvo na teh večnih zahtevah izkrvaveti.

Umrl je najstarejši poslanec avstrijske zbornice, večkratni starostni predsednik dr. Funke. Bil je nemški naprednjak in tudi pri nasprotnikih splošno spoštovan. V državnem zboru je bil

od l. 1884 naprej. Cesar je vdovi svoje globoko obžalovanje izjavil.

Štajerske agrarne postave. Finančni minister je dal dovoljenje, da se prične s 1. februarjem izpeljivati nove agrarne postave za Štajersko.

Novi tržaško-koperski škof. Cesar imenoval je slovenskega stolnega duhovnika dr. Andreja Kalan za novega tržaško-koperskega škofa.

Napad na našega prestolonaslednika? „Vossische Zeitung“ poroča: Svoj čas bi imel prestolonaslednik Franc Ferdinand na Rumunsko potovati. Ali prišli so takrat nekega človeka, ki je prišel iz Beograda. Ta človek je nameraval napad na prestolonaslednika. Baje je imel pri sebi tudi pisma srbskega princa Jurja, glasom katerih je ta k napadu napeljeval. Drugič se je nameravalo napad začeti moravskih manevrov, katerih sta se tudi nemški cesar in naš prestolonaslednik udeležila. Za vsem tem tiči srbski Jurček, ki hoče na vsak način prestolonaslednika iz sveta spraviti. — Tako poroča omenjeni list. Merodajni krogi pa zanikajo istinitost teh vesti.

Papež odpotuje iz Rima? Listi poročajo, da grozi papež italijanski državi, da bo Rim zapustil in se drugod (morda na Avstrijskem?) naselil. Seveda na tej stvari še ni ničesar resnega.

Japonski anarhisti. Tudi na Japonskem se je pričel anarhizem širiti. Te dni je bilo v Tokio 24 anarhistov, m. nj. tudi dr. Koloka in neka ženska, na smrt obsojenih. Baje se jih je 12 pomilostilo, ostale pa obglavilo.

Veliki kmetski shod v sv. Lenartu slov. gor.

(Izvirno poročilo.)

Mi ne prirejamo toliko malih zakotnih shodičev, kakor naši nasprotniki. Kajti taki mali shodiči, na katere se z vsemi mogočimi sredstvi zbobna par tucatez nevednih ljudi, nimajo za resno javnost prav nobenega pomena. Zato prireja „Stajerc“ kmetska stranka manj ali zato velike shode. Vsek od naše stranke sklicani shod je tako rekoč izraz zavednosti dotičnega okraja. In vsak naš shod je naravnost imenitno obiskano od zastopnikov celega okraja. Naši shodi so tudi dokaz, da so najboljši kmetje, najvestnejši gospodarji in najvplivnejši možje na naši strani.

Tako je bil tudi naš shod v sv. Lenartu slov. gor., ki se je vršil preteklo nedeljo popoldne, sijajna manifestacija napredne misli. Naši nasprotniki uvidevajo veliki pomen naših shodov. Bojijo se teh shodov, ker se bojijo resnice. Zato pa skušajo z najgršim nasiljem preprečiti naša zborovanja. Poleno, nož in kamenje, — to so bojna sredstva slovenskih prvakov... Že zadnjič so hoteli klerikalci pod vodstvom „Stražinega“ urednika Kemperle veliki shod v Mariboru motiti. Posrečilo se nahujskani tolpi seveda ni, kajti trde kmet-ske pesti so fantičke hitro na sveži zrke postavile in le nastopanju naših zaupnikov se je zahvaliti, da niso bili klerikalci tepeni kot dež. Ta dogodek bi moral klerikalce vendar podučiti,